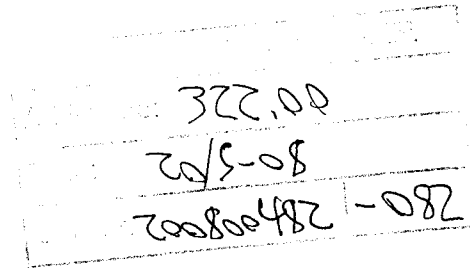

DEN NORSKE KIRKE

Borg bispedømmeråd

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Dato: 07.05.2008

Vår ref: 08/161-2 TBO

Deres ref:

Høringssvar - NOU 2008: 1 Kvinner og homofile i trossamfunn

Vi vil takke for anledning til å avgi høring i spørsmålene knyttet til kvinner og homofile i trossamfunn, gitt i brev fra departementet den 14. februar 2008.

Lovutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 1. juni 2007. Utvalgets mandat har vært:

- a) Å utarbeide forslag til en samlet diskrimineringslovgivning.
- b) Å levere en delinnstilling for å vurdere oppheving av unntakene for trossamfunn fra likestillingslovens forbud mot kjønnsdiskriminering og arbeidsmiljølovens forbud mot diskriminering på grunn av homofil samlivsform ved ansettelser. (sit. forord til innstillingen)

Utvalget har vurdert gjeldene unntak fra nevnte lover (1), redegjort for relevante internasjonale menneskerettskonvensjoner og EU-direktiver (2 og 3), presentert norsk gjeldende rett (4), sett til sakssvarende rett i noen av våre naboland (5) samt gitt en oversikt over lære og praksis mht til kvinner og homofile i noen av de største trossamfunnene i Norge (6). (Sammedrag s.9-11)

"Utvalget har delt sin vurdering i tre hovedspørsmål:

1) Spørsmålet om adgangen til religiøst begrunnet forskjellsbehandling av kvinner og homofile bør oppheves, 2) spørsmålet om trossamfunnenes adgang til forskjellsbehandling kan hjemles i generelle saklighetsregler, og 3) spørsmålet om oppheving eller endring av de særlige unntaksreglene." (s.10, om kap.7)

Borg bispedømmeråd ønsker å uttale følgende:

1. Lovutvalget presenterer en god og oversiktlig gjennomgang av konvensjoner og direktiver som berører saken. Vi finner det særlig interessant og relevant at man ser til tilsvarende lover og løsninger i land det er naturlig å sammenlikne seg med. Gjennomgangen viser at saksområdet er komplekst og at det er utfordringer knyttet til p.des. å ivareta prinsippet om religionsfrihet slik det kommer til uttrykk i internasjonale menneskerettigheter, konvensjoner og nasjonalt lovverk og p.das. å sikre respekt og likebehandling for kvinner og homofile, slik det uttrykkes i de samme rettigheter og lover. Slik også utvalget sier: *"Det kan være nødvendig å veie de ulike menneskerettighetene opp mot hverandre, og eventuelt gjøre inngrep i rettighetene for å oppnå gjennomslag for en annen."* (s.18) Det konkluderes med at *"en viss kjerne av autonomi knyttet til religiøse forhold – også når det gjelder forholdet til kvinner og homofile – må legges til grunn etter EMK (Europeisk menneskerettskonvensjon) artikkel 9."* (s. 27-28)

2. Det er til nå gjort unntak fra både Likestillingsloven (§ 2 første ledd – *”Loven gjelder på alle områder, med unntak av indre forhold i trossamfunn”* (s. 37), og i Arbeidsmiljøloven § 13-3 tredje ledd – *”Forskjellsbehandling på grunn av homofil samlivsform ved ansettelse i stillinger knyttet til religiøse trossamfunn, der det i utlysningen av stillingen er stilt særlige krav ut fra stillingens karakter eller formålet med virksomheten, er ikke i strid med forbudet mot diskriminering på grunn av seksuell orientering.”* (s. 41) Utvalget gir i sin utredning en nærmere presisering av fortolkning og anvendelse av gjeldende unntaksbestemmelser.

3. Om Den norske kirke heter det at den er i en særstilling med forankring i Grunnloven, men likevel ikke noen vanlig del av statsforvaltningen. Den har et særlig grunnlag i Grunnloven. Dessuten omfatter den rundt 85 % av befolkningen i Norge. (s. 52) På samme tid er det slått fast at Den norske kirke regnes som et trossamfunn på linje med andre trossamfunn, jf. Ot.prp. nr. 33 (1974-1975) punkt 3.1.3 side 32 og lov om trossamfunn § 11. (s. 37-38) Av samme grunn vies Den norske kirke større plass i utredningen. Den gjenspeiler dog ikke det politiske forliket om endringer i forholdet stat-kirke som først ble en realitet 10.04.08, men har en klar henvisning til de prosesser og vedtak som har ført frem til KM vedtak 07/07 der det åpnes for to likestilte og legitime syn på spørsmålet om adgang til ordinasjon/vigsling/tilsetting av homofilt samlevende i registrert partnerskap. Det er gjort rede for kirkens lære og praksis, samt holdning og praksis i noen andre trossamfunn. (s.53 ff)

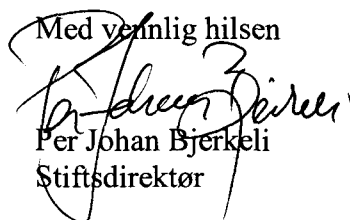
4. Utvalget vurderer det slik at det fortsatt vil være behov for en viss unntaksadgang. Setningen: *”Utvalget mener at vi ikke kan se bort fra den rolle trossamfunnene har når det gjelder holdningsskapning i samfunnet, selv om de fleste av de som bor i Norge ikke vil karakterisere seg selv som personlig troende eller religiøse”* (s. 66 pkt. 7.1.3), synes å være litt for ubeskyttet og forenklet. Medlemstallene i trossamfunnene speiler etter vår mening en annen virkelighet. Utvalget tegner likevel et realistisk bilde av de prosesser som foregår i mange av trossamfunnene, og at det er en risiko for motstand dersom *”en utenforstående, sekulær institusjon, tiltar seg retten til å etablere nye religiøse rettigheter”* (s. 66-67).

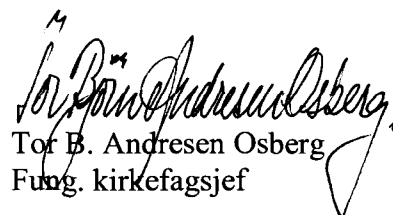
5. Slik vi leser dokumentet fremstår kap. 7.2 som et nøkkelkapittel. Utvalgets vurdering av begrepet ”saklig forskjellsbehandling” drøftes med henvisning til praksis i f.eks. Danmark og Sverige, og gir mening til konklusjonen og lovforslaget i kap. 8. Vi ser imidlertid en utfordring i at det må av flere utøves en større grad av skjønn, selv om utvalget mener *”at det ikke er sannsynlig at det vil bli mange saker med endrede regler”* (s. 76). Vi finner god mening i utvalgets ønske om å endre uttrykket ”homofil legning eller samlivsform” til uttrykket ”seksuell orientering”, for å bedre sammenheng mellom reglene og ensartet terminologi. (s. 78) Det samme gjelder begrepet ”religionsutøvelse” som mer presist og dekkende fremfor ”indre forhold”. (s. 79)

6. Vi ser av det endelige lovforslaget at Arbeidsmiljølovens § 13-3 tredje ledd oppheves, og at unntak bare skal hjemles i § 13-3 første ledd. Vi forstår at dette vil gi en meget snever unntakstilgang, men leser forklaringen slik at det fortsatt vil være mulig så lenge det er *”religiøst begrunnet og nødvendig for utarbeidelse av arbeid eller yrke.”* Definisjonen av ”uforholdsmessig inngripende” vil måtte bero på skjønn. Arbeidsmiljølovens § 13-4 vil i enkelte

ledd få en annen ordlyd, men uten at det endrer innholdet vesentlig – med henvisning til § 13-3 første ledd (beroende på skjønn).

7. Likestillingsloven § 2 første ledd erstattes med nytt første og andre ledd. Det gir bedre samsvar med EUs krav om forholdsmessighet og likestillingsdirektiv art. 2 (artikkel 14 nr. 2 i 2006-direktivet). Unntaksbestemmelse gjøres på dette grunnlaget gjeldende, dog med en nærmere avklaring av hva som er *trossamfunn* og hva som kan sies å være *religiøst begrunnet*.
8. Vi ser utvalgets ønske om en mer sakssvarende ordlyd, en tilpassning til EUs direktiver og til våre nabolands tolkning og praksis, samt målet om å gjøre unntaksadgangen snevrere. De omfattende kommentarene til endringene i Likestillingsloven viser imidlertid at det fortsatt vil være behov for forklarende tillegg (fortolkning) og en stor grad av skjønn. Vi er likevel ikke bekymret for at de foreslåtte endringene vil skape vanskeligheter for trossamfunnenes autonomi, men ivareta på beste måte både kvinner og homofile i og utenfor trossamfunn.

Med venlig hilsen

Per Johan Bjerkeli
Stiftsdirektør

Tor B. Andresen Osberg
Fung. kirkefagsjef